

Dil kongresinin hazin manzarası

Yazan: Halit Fahri OZANSOY

Herhalde Eminönü Halkevindeki Dil kongresinden bahsedeceğimi anladınız. Bu kongreyi hazırlayanlar, benim de meslekdaşları olduğum öğretmenlerdir. Bu bakımdan, bir öğretmen cemiyetinin bizi toplanmağa ve fikirlerimizi belirtmeğe çağırıldığı bu kongrede dilde sadelik ve Türkçülük cereyanı için çok faydalı kararlar alınacağını haklı olarak bekliyebilirdik. Halbuki, itiraf ederim, ancak ilk toplantısında hazır bulunduğum bu kongrenin daha o günkü havasında, ikinci ve üçüncü toplantılarda daha fazla atışıldığını esefle öğrendiğimiz bedbaht seyrini sezer gibi olmuştum. Dil işi gibi bütün kitleyi ilgilendiren bir davanın böyle bir mecraya dökülüp böyle bir istikamet almasına da üzülmemek elden gelmiyor. Bu suretle asıl dava ortadan kalkmış gibi, görünüyor, her iki taraf, öz Türkçecilerle yerinde sayıcılar birbirlerine giriyorlar ve kılıç gibi keskin sözler, kırıcı, yaralayıcı cümleler havada dalgalanıyor, hasılı bir fırtına ki nasıl döneceği ve hangi kurtarıcı ilmana varılabileceği bir türlü kestirilemiyor. İşte bu vaziyettir ki, ancak hazin kelimesiyle vasıflandırılabilir.

Otuz yedi yıllık emekli bir yazar sıfatıyla, Türk Dil Kurumunun bir üyesi olduğum halde, bu işin sadece o kırık yaran bilginler kanalı yolundan yürütülmesine ayrı ayrı tarihlerde bazı yazılarımla ben de bu sütunlarda itiraz etmiştim. İtirazım, bilhassa, Türkçe karşılığı araştırılan ve bu suretle bulunan muhaliflerin tabiriyle (uydurulan) kelimelerin bir kere de üstad kalem sahiplerinin zevkine ve okrine sunulmasına lüzum görülme-yişi noktasında idi. Bunun için bir akademi ihtiyacını sık sık hatırlatmağa çalışmıştım. Nasıl ki bugün de bu ihtiyacı öne sürenler var. Demek ki bu noktada bir kısım yazar ve öğretmenler tam bir düşünce çerçevesi içinde anlaşılıyor.

Ankaradaki son Dil Kurultayında

dilci Besim Atalay, hafif kelimesi yerine yeğni kelimesinin kabulünü ve bu kelimenin bütün yurddaşlar tarafından kullanıldığını öne sürerken, Son Postadaki bir yazımda kendisine itiraz etmiştim. En ziyade orta Anadolu'da kullanılan bu kelimenin İstaş bul şivesinin benimseyip asırlarda yaydığı «hafif» kelimesi yerine kayıdsız şartsız geçebilmesine ne lüzum görüyordum, ne de buna imkân tasavvur ediyordum.

Bunun üzerine, okuyucularımın ihtimal hatırlıyacıkları üzere, dil üstadı Besim Atalayla aramızda «hafif bir münakaşa» bile olmuştu! Nasıl ki aramızdaki bu karşılıklı itirazların bu hafifliği yüzünden, tartışma gibi çok ağır çeken bir kelimeyi (öz Türkçe bir buluş olmasına rağmen) burada yakıştıramadım. Mazur görsünler.

Hasılı demek istiyorum ki, Türk Dil Kurumundaki bilgilerine çok hürmet ettiğim arkadaşların biraz da etraflarına bakmaları, iddialarında ve icadlarında yalnız kendi görüşleriyle yürümekten vazgeçmeleri her şeyden evvel dilimizin ve davanızın hayrına bir sonuç doğurur. Burada sonuç kelimesi kendiliğinden kalemin ucuna takıldı ve yerine «netice»yi kullanmak lüzumunu pek duymadım. O halde bu kelimeye yaşamak ve yayılmak kudreti vardır. İşte dilcilerin bütün buldukları kelimeler böyle olursa, buna kimsenin diyeceği kalmaz.

Fakat öte tarafa da ne diyelim? Sanki şimdiye kadar dilin sadeleştirilmesi, samimileştirilmesi etrafında hiç bir şey yapılmamış ve sanki şimdiye kadar yapılan bütün araştırmalar hep kof ve köksüz kelimeler ortaya sürmüş gibi, topyekûn bütün bu gayretleri hiçe sayıyorlar? Davayı öyle bir hale getiriyorlar ki, adetâ, her bakımdan geriye gitmeğe kalkıyorlar. İşte onların da buna hakları yoktur. Dilciler kelime, terim araştırmalarının

(Devamı 7 inci Sayfada)

Dil kongresinin hazin manzarası

(Baştarafı 4 üncü sayfada)

da daha teenni ile, düşünerek, taşınarak, sorup soruşturarak, bilhassa kalem sanatkarlarının fonetik zevkine ve kudretine inanarak, onların da oyunu alarak hareket etsinler, bu doğru! Ancak dilde Türkçülük hareketine insafsızca saldırmak, bu işi bir olay, bir eğlence konusu haline getirmek, işte bu fena! Bir kısım yeni kelimelerin tutmadıkları halde okul kitaplarına geçirilmesi de iyi olmamıştır, buna da itiraz etmiyoruz. Fakat şimdiye kadar bu yolda yapılan yanlışlar nihayet sınırlı bir anlaşma ile ve mantık ölçüsüyle düzeltilebilir ve düzeltilmesi de herhalde geçikecek değildir. Yalnız, işareti ettiğim gibi, davayı kökünden baltalamak gibi bir hareket, milli şuura bir kundak sokmak gibi korkunç bir hüsran doğurabilir ki bundan herhalde sakınmalıyız, savunmalıyız.

En sonunda şunu söylemek isterim ki, Eminönü Halkevindeki bu üç kongre toplantısından henüz hiç müsbet bir sonuç elde edilememiştir. Bağırılmış, çağırılmış, karşılıklı tezyifler, tehditler savrulmuş, fakat bütün bu gürültü bir trajedi - komik sahnesinden başka bir şeye benzememiştir. Bir fikir topluluğunun böyle konuşmasına, böyle tartışmasına ise insanın ne haklı eriyor, ne de içi sızlamadan bunu düşünebilmesine imkân kalıyor. Dileriz ki, henüz tarihi belli olmıyan dördüncü ve son toplantıda daha zarif ve daha yapıcı bir ruh ve fikirle hareket edilsin. Bu temenni ile o günü bekliyoruz. **HAYİT FAHRİ OZANSOY**

Taha Toros Arşivi

* 0 0 1 6 4 0 0 8 4 0 1 0 *